



## Wnioski

Szczegółowe wnioski dotyczące niezbędnych zmian w systemie oświaty.

1. Przekazywanie samorządom, wraz z odpowiedzialnością za oświatę, także odpowiednich środków finansowych na jej prowadzenie oraz pełnych i rzeczywistych kompetencji, m.in. w zakresie tworzenia i racjonalizacji sieci szkół i przedszkoli, decydowania o powierzaniu stanowisk kierowniczych w szkołach, procedur uchwalania regulaminów wynagradzania nauczycieli, ograniczających rolę związków zawodowych tylko do ich opiniowania. W ramach powyższego postulatu podstawowe znaczenie ma konieczność refundowania gminom i powiatom przez Budżet Państwa 100% kosztów wynagrodzeń nauczycieli.

2. Urealnienie subwencji oświatowej wynikające ze zwiększenia ilości zadań, a szczególnie ze wzrostu wynagrodzeń nauczycieli. Konieczne jest uwzględnienie w subwencji pełnych kosztów realizacji zadań oświatowych, w tym dotyczących edukacji sześciolatków. Jedyną alternatywą przekazania samorządom większych środków jest znaczące zmniejszenie obciążeń finansowych samorządów lokalnych z tytułu prowadzonych zadań oświatowych.

3. Uproszczenie algorytmu obliczania subwencji oświatowej oraz precyzyjne oznaczenie w niej środków na płace wraz z pochodnymi i inne wydatki, szczególnie te, które wynikają z ciągłego dokładania zadań samorządom, np. organizacji matur, pomocy materialnej dla uczniów, stypendiów uczniowskich, odpisów na Fundusz Świadczeń Socjalnych emerytów.

4. Wpisanie do ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego podstawowych kryteriów podziału części oświatowej subwencji ogólnej (w oparciu o państwowe standardy edukacyjne, które powinny zostać określone w najbliższej przyszłości), takich jak:

- tygodniowa liczba godzin zawarta w planie nauczania,
- standardowa liczba uczniów w oddziałach,
- stopnie awansu zawodowego nauczycieli,
- liczba uczniów,

- specyficzne warunki organizacji i finansowania zadań edukacyjnych w małych miejscowościach i w gminach o niskiej gęstości zaludnienia.

5. Likwidacja Karty Nauczyciela (KN) w obecnym kształcie i zastąpienie jej dokumentem określającym status zawodowy nauczyciela (ustawa o zawodzie nauczyciela lub odpowiednie przepisy Kodeksu pracy), bądź dokonanie radykalnych zmian w Karcie Nauczyciela, mających na celu zasadnicze uelastycznienie systemu zatrudniania i wynagradzania nauczycieli oraz umożliwiających racjonalizację organizacji oświaty w gminach i powiatach. W szczególności zmiany te powinny obejmować:

a) zróżnicowanie pensum dydaktycznego ze względu na typ szkoły oraz rodzaj przedmiotów (art. 42 ust. 3 KN w obecnym brzmieniu);

b) wyeliminowanie obowiązku corocznego uchwalania przez samorządy regulaminu wynagrodzeń nauczycieli poprzez określenie ważności przyjętego regulaminu co najmniej na trzy lata;

c) uproszczenie regulaminu wynagradzania do następujących dodatków: motywacyjnego, funkcyjnego oraz za godziny ponadwymiarowe;

d) dodatki za warunki pracy (trudne i uciążliwe lub szkodliwe) winny stać się częścią subwencji, ustalają je bowiem odpowiedni ministrowie (zgodnie z art. 34 KN);

e) ujęcie godzin zastępstw doraźnych w treści art. 42 ust.1 KN lub w proponowanej powyżej ustawie o zawodzie nauczyciela, bądź w Kodeksie pracy;

f) zlikwidowanie finansowania tzw. stanu nieczynnego (art. 20 KN);

g) przejście przez ZUS finansowania i weryfikowania urlopów dla poratowania zdrowia nauczycieli lub zasadnicze zaostrożenie warunków ich udzielania;

h) likwidacja bezzasadnych już i anachronicznych obciążeń samorządów z tytułu dodatku wiejskiego, mieszkaniowego oraz zasiłku na zagospodarowanie nauczycieli;

i) podobnie jak i w innych zawodach, przejście na system wypłaty wszystkich składników wynagrodzenia nauczycieli po wykonaniu pracy ("z dołu"), a nie w dotychczasowy sposób, zgodnie z którym wynagrodzenie zasadnicze i wysługa pracy wypłacane są "z góry" na dany miesiąc;

j) zrównanie wszystkich grup zawodowych w korzystaniu z pomocy zdrowotnej, w tym likwidacja odpisu na pomoc zdrowotną (przewidzianego w art. 72 ust. 1 obecnej Karty Nauczyciela).

6. Określenie standardów zatrudnienia nauczycieli i pracowników niepedagogicznych oraz standardów liczebności dzieci w oddziałach w zależności od typu szkoły. Opracowanie standardów oświatowych uznajemy za sprawę podstawową przy określaniu kryteriów finansowania JST. Zgodnie z postanowieniem art. 5a ust. 3 ustawy o systemie oświaty należy przyjąć:

- a) liczbę standardową uczniów w oddziale szkoły wiejskiej, dzielnicowej o charakterze wiejskim dla szkół podstawowych (SP), gimnazjum (G), ponadgimnazjalnych (PG);
- b) liczbę standardową uczniów w oddziale szkoły miejskiej dla SP, G, PG;
- c) liczbę godzin, wynikającą z planów nauczania dla poszczególnych szkół (na podstawie liczb przyjętych wyżej);
- d) standard zatrudnienia nauczycieli ze wskaźnikiem awansu zawodowego;
- e) standard etatów towarzyszących, standard etatów administracji i obsługi;
- f) kwotę na wydatki rzeczowe, np. procent od funduszu płac.

7. Jasne i precyzyjne określenie zakresu współpracy organu prowadzącego z organem nadzoru pedagogicznego. Należy konsekwentnie określić obszar działania nadzoru pedagogicznego, który powinien koncentrować się na: diagnozowaniu, konsultowaniu i wspomaganiu merytorycznym szkół, a nie na ich współprowadzeniu, przejawiającym się obecnie np. w decydowaniu o sieci szkół i placówek oświatowych. Funkcjonowanie organu nadzoru pedagogicznego powinno koncentrować się na jakości procesu dydaktycznego.

Docelowe rozwiązania w tym zakresie powinny być następujące:

- a) JST ustala sieć szkół i przedszkoli publicznych na swoim obszarze i podejmuje decyzje, dotyczące tworzenia i modyfikacji sieci szkół i przedszkoli, ich przekształcania lub likwidacji po uzyskaniu opinii kuratora oświaty (niekoniecznie pozytywnej);
- b) JST, a nie kurator, ma decydujący głos w sprawie powołania i odwołania dyrektora oraz zastępcy dyrektora szkoły i placówki oświatowej, który też przed JST odpowiada za właściwe wydatkowanie środków publicznych. Jednocześnie to organ wykonawczy gminy / powiatu (wójt, burmistrz, prezydent lub zarząd powiatu) musi mieć decydujący wpływ na powołanie dyrektora oraz zastępcy dyrektora, ponieważ to on ich zatrudnia;
- c) Niedopuszczalne jest zrzucanie przez organy administracji rządowej, w szczególności kuratora na jednostki samorządu terytorialnego wykonywania zadań o charakterze techniczno- usługowym wobec administracji rządowej, np.

- "prośby " o przygotowanie wykazów szkół (informacja ta jest w posiadaniu kuratora - arkusz organizacji, System Informacji Oświatowej, opiniowanie sieci szkół, opiniowanie

likwidacji, zgody na rozwiązywanie zespołów szkół, etc.),

- "prośby" o przekazywanie danych personalnych dyrektorów wraz ze wskazaniem szkół, którymi kierują (informacje te są w posiadaniu kuratora - udział w komisji konkursowej, opiniowanie powierzenia stanowiska, zgoda na odwołanie dyrektora w szczególnych przypadkach. W ostatnim czasie sytuacja taka zdarzyła się w związku z lustracją dyrektorów,

- "prośby" o przekazanie danych dotyczące kończących się stażów zawodowych nauczycieli (informacja ta jest w posiadaniu kuratora - zawarte w arkuszu organizacji, nadzorowanie realizacji stażu),

- żądanie wykonania czynności przypisanych przez przepisy prawa wojewodzie / kuratorowi, np. zasięganie opinii związków zawodowych w sprawie kandydatów do komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli, podczas gdy do JST należy tylko przedstawienie kandydatów, czy występowanie do Krajowego Rejestru Karnego z wnioskiem o informację o karalności dyrektora zaproponowanego przez JST do odznaczenia, podczas gdy wniosek o odznaczenie składa wojewoda i tylko on może uzyskać bezpłatnie taką informację.

8. Wzmocnienie pozycji JST, dotujących placówki niepubliczne w zakresie kontroli oraz możliwości podejmowania decyzji o wykreśleniu z ewidencji tych placówek, które funkcjonują z ewidentnym naruszeniem prawa poprzez zmianę w ustawie o systemie oświaty. Należy zróżnicować wysokość dotacji dla niepublicznych przedszkoli, uzależniając ją od typu prowadzonej placówki niepublicznej (np. przedszkole z oddziałami integracyjnymi).

9. Weryfikacja systemu orzekania przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne o innych formach kształcenia, np. o nauczaniu indywidualnym.

10. Ograniczenie prowadzenia kształcenia specjalnego tylko do szkół specjalnych lub szkół z oddziałami integracyjnymi. Jeżeli w stosunku do ucznia wydano orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego, to winien on uczyć się w placówkach do tego dostosowanych z zapewnieniem specjalistycznej pomocy i opieki. Zatem to nie rodzic powinien decydować o kontynuowaniu nauki w szkole ogólnodostępnej, zwłaszcza że z art. 17 ust. 3a ustawy o systemie oświaty wynika, że gmina ma zapewnić bezpłatny transport i opiekę w czasie dowozu uczniów do odpowiednich szkół.

11. Zobowiązanie dyrektorów szkół ponadpodstawowych i innych placówek, w których można realizować obowiązek nauki przez młodzież w wieku 16-18 lat do powiadamiania organów gminy o spełnianiu lub zaprzestaniu spełniania przez ucznia obowiązku nauki.

12. Wprowadzenie postanowienia uniemożliwiającego częste zmiany podręczników szkolnych wybieranych przez nauczycieli z tego samego przedmiotu w równorzędnych klasach w tej samej szkole.

13. Zniesienie obowiązku publikacji ogłoszenia o konkursie na stanowisko dyrektora w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim.

14. Zmianę art. 70a ust. 1a KN, tak aby nie ograniczał on możliwości finansowania kosztów związanych z organizacją doradztwa metodycznego ze środków przeznaczonych na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz art. 70a ust. 2a KN poprzez zniesienie obowiązku występowania o opinię do organizacji związkowych w sprawie podziału środków na dofinansowanie doskonalenia nauczycieli. Środki te nie stanowią składników wynagrodzenia, są częścią budżetu jednostki samorządu terytorialnego, ich wydatkowanie jest jawne, nie ma więc żadnego uzasadnienia co do takiego trybu ich podziału.

15. Pilnego uwzględnienia wymaga postulat samorządu lokalnego dotyczący powiązania wielkości subwencji z liczbą nauczycieli w poszczególnych stopniach awansu zawodowego, co uniemożliwia wyliczenie skutków finansowych ministerialnych podwyżek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli. To z kolei nie pozwala na właściwe zaplanowanie w budżecie samorządu środków finansowych na wypłatę pensji nauczycielskich i rodzi konieczność modyfikacji budżetów samorządowych w trakcie roku budżetowego i zwiększania dopłat z budżetu samorządu terytorialnego do "gwarantowanych" przez państwo, "średnich ministerialnych" wynagrodzeń dla nauczycieli.